

Predikan söndag efter nyår 2016. Tema: Guds hus, 4 psalmer. 56:1-3, 61, 396, 288.

Temat idag är Guds hus och evangeliet berättar om när Jesus driver ut månglarna ur templet.¹ Denna text är en tidlös förebild som manar oss att sätta ned foten när sådant som inte får kommersialiseras kommersialiseras. Jesus blir arg, välter bord och stolar och rensar upp i Jerusalems tempel. Ja, Jesus blir arg. Detta är en sida hos Jesus som vi nog skulle behöva lyfta fram mer i våra dagar om vi nu verkligen vill vandra i hans fotspår. Det där med att bli arg, det är ju inte så lätt, det är liksom inte riktigt rumsrent att bli arg. Vrede står ju t.o.m. med i den gamla medeltida katalogen över de sju dödssynderna och alla vet vi hur jobbig stämning det blir när någon blir arg. Inte desto mindre behövs också denna grundläggande mänskliga reaktion. För det finns en sund vrede, ja en helig vrede! Och det är en den Jesus så tydligt visar i dagens text.

Kyrkans roll är inte bara att vara en resurs vid katastrofer eller en diakonal instans som tar vid där samhället inte orkar längre. Kyrkan behöver också vara en profetisk röst som ifrågasätter maktmissbruk, girighet, orättvisor och anda missförhållanden. Människor på flykt som utnyttjas och tvingas korsa medelhavet i odugliga båtar. Cancerogena ämnen i barnskor och kläder. Antibiotika stint kött. Svenska bönders svåra villkor. Överdrivet höga VD-löner eller vinstmaximering i människovårdande sammanhang. Orättfärdighet har ingenting med politisk ståndpunkt att göra. Det finns förhållanden som vi som kännande och tänkande människor bör bli arga och upprörda över alldeles oavsett vad vi röstar på. Det intressanta är inte i detta avseende om vi kallar oss för kristna, muslimer, höger eller vänster, ateister eller troende utan att vi i våra olika sammanhang och utifrån vår övertygelse arbetar för det goda!

Dagens tema är *Guds hus*. Det är ju lätt att då tänka på templet i Jerusalem eller våra vackra gamla sockenkyrkor. Och naturligtvis är det viktigt att heliga rum får vara just heliga rum. Men Guds hus är inte bara de heliga rum där vi firar gudstjänst. Det är också vår egen kropp. Den kropp som församlingen bildar tillsammans men också den enskilda individen. Som vi sjöng i psalm 56: *Vi är vår Herres kyrkohus, byggt utav levande stenar*. Det är där vi måste börja när vi funderar över detta med vrede för som sagt: det är ju inte alldeles lätt detta med vrede. En ohelig vrede är ju bland det mest skadliga vi kan ägna oss åt. Vi människor är ju dubbelvarer kapabla att göra gott eller ont, vi kan skapa eller förstöra. Sprida glädje eller lidande. Många av våra känslor, önskningsar och övertygelser kan, om vi inte ser upp, vändas i något destruktivt. Det är inte alltid lätt att förstå detta, det kräver en viss reflektion och erfarenhet. 1100-tals mystikern Hildegard av Bingen skrev: *Människan har i sitt inre två drifter, å ena sidan en önskan att ge frukt, och å den andra, ett begär efter att falla. Hur? Genom längtan efter att ge frukt dras hon mot livet, genom driften att falla dras hon mot döden*². Hildegard var mycket insiktsfull.

Denna dubbelhet har tänkande kristna alltid känt till och försökt hantera. Paulus skrev: *Det goda som jag vill, det gör jag inte, men det onda som jag inte vill, det gör jag...* (Rom 7:19). Detta förhållande är en ödesfråga i alla tider men särskilt i vår tid när så många extremister får så stort utrymme i media. Dessa extremister betraktar sig ju som rena

¹ 1917: växlare och duvomånglare. Månglare, från medeltiden beteckning på småhandlare, torghandlare. Detta yrke upphävdes i Sverige genom näringsfrihetslagen 1864.

² Dagens Gt-text, från Jesaja: *Må den gudlöse överge sin väg, den ondskefulle sina planer. Må han vända om till herren, så skall han förbarma sig över honom, vända om till vår Gud, som alltid vill förlåta.*

förkämpar för Gud men följer på intet sätt det goda, det Gud vill, istället gör de det helt motsatta! På liknande sätt har många troende människor genom tiderna gått vilse och förväxlat sitt eget mörker med guds ljus. Paulus sätter verkligen fingret på vad det hela handlar om när han i dagens epistel från Romarbrevet skriver: *Anpassa er inte efter denna världen, utan låt er förvandlas genom förnyelsen av era tankar, så att ni kan avgöra vad som är Guds vilja: **det som är gott, behagar honom och är fullkomligt.***

Ett problem med extremister är att de ofta väcker ett ofreflekterat motstånd. Det finns idag många som tänker att religion är problemet och de börjar därmed lika ensidigt kämpa mot religion. Ett annat problem är att andra mer nyanserat troende blir rädda, dels för att reta fanatikerna och dels för att reta religionsmotståndarna. Detta är olyckligt, för om det är något världen behöver så är det just nyanserat troende människor. Som äger tillräckligt mycket självkänedom för att skilja ohelig vrede från helig vrede. // Det är ingen slump att vi har våra olika känslor. Men vi behöver lära känna dem och veta hur vi använder dem konstruktivt i det godas tjänst.³

En bra ingång till människans dubbelhet finns i filmberättelserna om Star Wars, Stjärnornas krig, där ett nytt kapitel i sagan hade premiär under dec 2015. Star Wars är en av vår tids stora berättelser och har sedan 1977 ständigt utvidgats och fördjupats. Nu går alltså den 7:e filmen *The force awakens* på biograferna. Mängder av tecknade serier och böcker har också framställts under årens lopp.

I den gamla filmtrilogin från 70-och 80-talen framstod Darth Vader från början som den renodlade skurken, klädd i svart och skildrad i svart. Men efterhand djupnade bilden av honom. Star Wars -sagan är ett intelligent och konstruktivt bidrag till frågan om vad som är gott och vad som är ont! Filmeposets visaste person, jedimästaren Yoda, förklarade redan i tidigare filmer att: *rädsla är vägen till den mörka sidan: rädsla leder till vrede, vrede till aggressivitet och aggressivitet till smärta!* Och visst har han väl rätt: det är ofta rädsla som startar konflikter inom oss och emellan oss.

Något överraskande fann man efter att ha sett de sex gamla filmerna att vad berättelsen egentligen handlar om är Darth Vaders frälsning, eller räddning tillbaka till den goda sidan.

I den nya filmen har det gått 30 år, de gamla hjältarna har blivit myter och försvunnit i bakgrunden och Darth Vaders mörka mask har plockats upp av en ny hängiven efterföljare; som inte alls bryr sig om att Darth Vader tillslut valde ljuset och det goda. Nej, den unge Kylo Ren vill, upptänd av ohelig vrede, fullfölja det Darth Vader påbörjade: att utrota den ljusa goda sidan (och deras förkämpar: jediorden). Kylo Ren är en mycket

³Dödssynderna, Gregorius I (ca 540- 604) utarbetade den nuvarande listan: Högmod/stolthet (*superbia*), Girighet (*avaritia*), Lust/otukt (*luxuria*), Avund (*invidia*), Frosseri (*gula*), Vrede (*ira*), Lättja (*acedia*). Dygderna: Ödmjukhet - *humilitas* (motsats till högmod). Generositet - *liberalitas* (motsats till girighet). Kyskhet - *castitas* (motsats till vållust). Medmänsklighet - *humanitas* (motsats till avund). Måttfullhet - *temperantia* (motsats till frosseri). Tålmod - *patientia* (motsats till vrede). Flit - *industria* (motsats till lättja). Katolska kyrkan skiljer mellan *De gudomliga dygderna*: Tro, Hopp och Kärlek (där den sistnämnda kommer främst). Och [Kardinaldygd]erna: Förstånd - *prudentia* (den främsta dygden). Rättvisa - *justitia*. Måttfullhet - *moderantia*. Mod, även styrka eller uthållighet - *fortitudo*.

tidstypisk skurk: han är den som bränner alla mänskliga broar för att uppnå sitt i eget tycke rena och höga syfte; Exakt samma logik förmedlas av Is-terroristerna. Den nya generationens hjältar däremot är motvilliga och allt annat än redo, de råkar bara vara på plats när mörkret väller fram -en avhoppad soldat (stormtrupper) och en skrotletare är plötsligt galaxens hopp... Detta är en angelägen film. När den unge soldaten FN-2187, tränad sen barnsben under sitt första uppdrag inser att han inte kan utföra sin order: att vara med och avrätta en hel by, ja då träffas man i hjärtat. Medan hans kamrater utför den vidriga ordern ser man den förvirrade stormtruppern vackla omkring. Han hoppar sedan av och börjar kämpa mot mörkret. Ett avgörande steg för honom är när han möter en pilot i motståndsrörelsen som konstaterar: FN-2187? –Jag vägrar att kalla dig ett nummer: jag kallar dig Finn. -Finn, jag tycker om det, svarar den unge soldaten som därmed symboliskt går från att lyda auktoritära order till att tänka själv. En mycket god förebild i dessa dagar!

Visst räcker våra egna bibliska berättelser och visst ska vi tradera dem vidare med all vår kraft men även de nya stora berättelserna som berör miljoner människor är värda att känna till. Star Wars och liknande populärkulturella fenomen fascinerar mig – de lever sitt eget liv, inte helt olikt de bibliska berättelserna. Också här finner vi "godkända" och "inte godkända" berättelser: kanon och apokryfer! Olika versioner accepteras av olika människor: Det är en berättelse som lever sitt eget liv. Vi kan här studera hur vi människor fungerar-vi nöjer oss inte med en grundberättelse- vi vill veta mer: vad hette de tre visa männen? Vad hette Jesu mormor? Berättelserna växer och är mer eller mindre trogna grundtanken – och folk har olika tankar om vad som är kanon eller inte. Vad som är "rätt" berättelse...

Star Wars del VI slutade i hopp. Hjälten Luke Skywalker kastade ifrån sig sitt lasersvärd, och räddade därmed sin far Darth Vader tillbaka till den goda sidan; men i den nya filmen del VII dödar Kylo Ren sin egen far för att bli en kompromisslös kämpe utan känslomässiga anknytningar. Fadern smeker honom på kinden och är borta. // Jag vill rekommendera alla att se och fundera över denna film –den har stort genomslag och något viktigt att säga. Vi behöver tillsammans reflektera över gott och ont och över alla de känslor vi bär inom oss. Vi behöver överkomma rädslan och ibland behöver vi välta några bord. Guds vilja är det goda, det som läker upprättar och befriar. Det får vi aldrig glömma! Som Paulus skrev: *Anpassa er inte efter denna världen, utan låt er förvandlas genom förnyelsen av era tankar, så att ni kan avgöra vad som är Guds vilja: **det som är gott, behagar honom och är fullkomligt.*** Amen!

Johannes Söderqvist, komminister i Vallentuna församling
Johannes.soderqvist@svenskakyrkan.se